

Милча Мадих

БИБЛИОГРАФИЈА ИСТОРИОГРАФСКИХ ИЗДАЊА О ВАЉЕВСКОМ КРАЈУ

Основне податке о књигама и публикацијама историографског карактера у којима се третира прошлост ваљевског краја, а које су штампане од августа 2001. године, предочавамо читаоцима и корисницима нашег часописа путем кратке библиографије.

Колубара – Велики народни календар за просту 2002, Ваљево, ИП „Колубара“, 2002, 268

Периодична популарна публикација-годишњак, са више објављених прилога из различитих области друштвеног живота и превасходно из прошлости ваљевског краја. Садржи следеће прилоге: Хроника 2001 – Листање календара, хроничар Љиљана Кецојевић; Лаза Ћурчић, Део духовног порекла, духовне садашњости и будућности Ваљеваца – реч на представљању „Биографског лексикона ваљевског краја“; Пре сто година – старе вести; Борислав Вујић, Рођени, венчани, умрли 1902., Екскурзије ваљевских гимназијалаца 1902.; Живојин Р. Мишић, У Ваљево 1902-1903. Командовање Дринском дивизијском облашћу – из књиге „Моје успомене“; Живко М. Романовић, Из живота чика Љубина; Ђорђе Перић, Драмски спев о Обилићу Љубомира Ненадовића – читан Његошу – певан на Косову; Милан Јовановић Стоимировић, Бранислав Петронијевић (1875-1954); Бранислав Петронијевић, Оставио трага за собом – о мислиоцу Божидару кнежевићу; Александар Кале Спасојевић, Промена на српском престолу 1903. – Одјек у ваљевском крају и међу Ненадовићима; Александар Лома, Нојев ковчег на Белој Стени; Јован Мишковић, Путовање по Србији 1861. – Географијске, војничке и историјске белешке; Александар Тишма, Бициклом Земун – Косјерић виа Ваљево; Здравко Ранковић, Знаменитости и занимљивости Петнице; Марко Павловић, Две манастирске болнице у ваљевском крају; Зоран Јоксимовић, Стари натписи са Убског гробља; Јеремија М. Павловић, Сандића задруга у Бањанима; Томислав Ђурић, Воденице на реци Забави; „Гори Ваљево“ – Пророчки снови Ла-

зара Комарчевића; Снежана Лукић, Лизина шкољка; Дарко Марјановић, Тешњарске слике; Миленко Радовић, Стварање Модерне галерије; Станиша Војиновић, Претплатници из Ваљева и околине на књиге, новине и часописе (7) од 1865. до 1867. године; Зоран Трипковић, Раша из Ваљева – официр, свестрани спортиста; Здравко Ранковић, Учитељи основне школе у Рајковићу – до Другог светског рата; Зоран Јоксимовић, Основна школа у Брезовици – Поводом 80. годишњице једне тамнавске школе (1922-2002); Томислав Бајић, Основна школа у Јабучју и њени учитељи 1842-1942.; Милорад Радојчић, Тамнавски учитељи у 19. веку; Богољуб М. Андрић, О првом послератном откупу сувих шљива у Осладићу, на Гаражи, приредио Љубисав Андрић.

Наши преци – општина Уб и њено становништво од 1862/63. до 1916. године, књига 2, приредили: Витомир Вулетић, Љубомир Поповић, Славица Тимотијевић и Бранко Рајшић, а.д. „Тамнавац“, Уб, 2002, 465

Монографија о становништву Ваљевске Тамнаве приређена на основу података прикупљених демографским пописима обављеним на територији ондашње Кнежевине односно Краљевине Србије и под Аустроугарском окупацијом 1916. године. Подаци су дати целовито по насељима, посебно за сваки обављени попис по домаћинствима, броју чланова, њихова имена, сродство, занимање и имовно стање домаћинства. За уводни текст дати су одломци из Мемоара Николе Христића.

Момчило Исић, Основно школство у Тамнави 1820-1941.

Монографија о настанку и развоју основног школства у Тамнавском крају од оснивања првих школа после Другог српског устанка и стицања аутономије до Другог светског рата. Систематично и документовано је приказано оснивање првих школа, мукотрпно ширење и развој школске мреже уз све пратеће проблеме, од обезбеђивања одговарајућег простора, учитељског кадра, неопходне опреме до напора да се обухвати што шири део младе популације основним школовањем и стицањем писмености. Монографија је настала истраживањем сачуване архивске грађе и проучавањем објављене литературе и пружа целовиту представу о настанку и развоју основног школства у Тамнави.

Село Санковић – Годишњак, уредник Здравко Ранковић, број 4, Ваљево, ИП „Колубара“, 2002, 60

Четврта свеска садржи више занимљивих историографских прилога о прошлости овог колубарског села. Прилози о Грбу Санковића, Санковачким фамилијама и Бирачком списку из 1921. године уредник публикације представља значајне податке и занимљивости из прошлости села. Прилог Велибора Берка Савића, Прогонство кнеза Јовице Милутиновића и текст Јанка Веселиновића, Домус-Арабе кнеза Јовице, пружају читаоцу мало познате детаље из живота овог знаменитог Србина и житеља санковачког. Прилози Радована Марјановића, Гавра Симића и Животе Филиповића о учитељу Миливоју Ж. Пауновићу и професору Милољубу Лазићу и Милорада Радојчића о докторима наука из Санковића, говоре о интелектуалним потенција-

лима које је изнедрило ово село. Сећања на рад Сељачке радне задруге у Санковићу, Светолика Јовановића и Драгутина Чулића и Санковачком хроником 1978-1987. Ова свеска годишњака употпуњује представу о прошлости овог села.

Божин Јаневски, Врата оностраног Срема – Valva Sirmii ulterioris, хроника, „Прометеј“ Нови Сад, ЕКОД „Градац“, Ваљево, 2002. 256

Покушај да се на основу објављених радова и археолошких налаза утврди настајање најстаријих насеља и утврђења, називи и промене које су временом настајале до данашњег времена и садашњег назива града и насеља у његовој непосредној околини. Књига је богато опремљена илустрацијама, картографским материјалом и фотографијама археолошких налазишта у околини Ваљева.

Велибор Берко Савић, Солунци на ломачи, самостално ауторско издање, Ваљево, 2002. 212.

Књига издата поводом 90 годишњице од Кумановске битке, посвећена славним ратницима Солунцима и судбини једне књиге коју је издало Удружење носилаца албанске споменице – Подружница Ваљево, 1972. године: „Србија у ратовима 1912-1918. са освртом на ваљевски крај“. Судска заштита и хајка која је вођена против издавача одмах након њеног штампања, сведочи о нечасном и негаторском односу ондашњих власти према славној прошлости српског народа и страдања цвета његове младости ради животног опстанка на овим просторима. Књига је документована свим значајним сведочанствима која су пратила тај нечасни процес уз предговор Др. Веселина Ђуретића и илустрована обиљем фотографија.

Драгиша Божић, Црвени метак – Сведочанства, самостално издање, Моравци, Љиг, 2002. 157.

Књига мемоарског карактера, настала прикупљањем сећања савременика на страдање невино оптужених, осуђених, прогањаних, у казаматима мучених и ликвидираних грађана од стране комунистичких власти у првим годинама после Другог светског рата. Казивања – сведочења страдалника забележена су у периоду 1989-1991. године од стране аутора и приређена за штампу објављена ове године.

Гласник историјског архива Ваљево, бр. 35, Ваљево, 2001. 268,

Ова свеска историографског годишњака доноси следеће чланке: Милош Павловић, Демографски развој општине Кошјерић; Мирослав Јовановић, „Ја сам Рус..., не знам зашто сам Рус“: Проблеми живота и самоодређења руске деце-избеглица на Балкану, 1920-1940.; Милић Ј. Милићевић, Наоружање војске Србије крајем 19. века; Милан Ђурђевић, Гимназија у Обреновцу 1922-1940; Петар Вишњић, Борбе за ослобођење Ваљева (13-18. септембар 1944); Прилози: Момчило Исић, Оснивање Основне школе у Такову – Уз 80-годишњицу; Грађа: Божица Младеновић, Извештаји Косте Пећанца о пљачкању манастира Високи Дечани у Првом светском рату; Драгана Лазаревић-Илић, Документа из заоставштине Светозара М. Јаковљевића капетана прве класе Петог пешадијског пука, Дринске дивизије првог позива; Богољуб М. Андрић, Кућевни

раскоди и прикоди 1950/51, приредио Љубисав Андрић; Из рада Архива: Биљана Стојаковић, Прилог проучавању села у Тамнавском срезу 1944-1953, Извештаји, анализе и анкете Општинског комитета СКС УБ; Дарко Ђокић, Астрономски чланци у српским штампаним календарима – Библиотека Историјског архива Ваљево; Критике и прикази: Милча Мадих, Библиографија историографских издања о ваљевском крају; Љиљана Урошевић, Филип Гаврић: „Глаголица словенска“, Сениша Мишић, М. Благојевић – Д. Медаковић: „Историја српске државности 1. Од настанка првих држава до почетка српске националне револуције“; Љиљана Марковић, М. Васиљевић: „Соко град“ и Д. Р. Живојиновић; „Невољни савезници (Русија, Велика Британија, САД 1914-1918); Снежана Радић, Ваљевска пивара 1860-2000.; Милан Триповић, Рецензија – Основна школа “Милован Глишић” у Ваљеву; Библиографије: Љубисав Андрић, Прошлост Ваљева и ваљевског краја (до 1941) на страницама „Напреда“; Љиљана Марковић, Библиографија објављених историјских извора у Историјском гласнику од 1948. до 1998. године; Група аутора из ИС Петница, Библиографија прилога историјског садржаја штампаних у „Ревији Колубара“ („Ревија Ваљевац“), од броја 1 до броја 88.

Снежана Радић, Конфискација имовине у ваљевском округу 1944-1946, Историјски архив Ваљево, Ваљево, 2002, 257

Књига је настала систематским сређивањем, архивском обрадом и студиозним проучавањем сачуване архивске грађе, пре свега фонда „Окружни народни одбор Ваљево 1944-1947“. Аутор вешто користи расположиве изворе, дајући упечатљиву представу о мукама које су пратиле револуционарно, насилно стварање новог поретка заснованог на укидању приватног власништва или његовом свођењу на ограничено поседовање непокретности, применом присиле иза које је стајао државни апарат револуционарне комунистичке власти. У средишту пажње ове књиге, која пружа обиље података је судбина појединца, власника имовине над којом се врши конфискација, било да је стечена ратним профитерством и у колаборацији са окупатором или много чешће дуготрајним трудом више генерација. Књига је компонована из: Увода у којем су изложене основне карактеристике тадашњег округа Ваљевског и формирање првих органа нове власти, Правосуђе; са приказом и анализом законских прописа на којима се заснива конфискација као мера принудног одузимања приватног власништва, рад војног суда и оснивање народних судова и њихов рад и састав, Одсек народне имовине ОНО Ваљево који је вршио правно обухватање и управљање државном својином насталом конфискацијом приватног власништва и рад комисије за конфискацију, Спискови са подацима о власнику, правном основу одузимања имовине, попис одузете и имовине остављене власнику и његовој породици као минимум за живот. Кроз поглавље “Неми сведоци”, изношењем два сведочења, жртве и извршиоца указује се на сав бесмисао и трагику кроз коју су пролазили обични људи у револуционарним временима. Закључна разматрања баве се статистичком обрадом и приказом добијених података.

Река Градац, група аутора – монографија, Еколошко друштво „Градац“, 2002. 128.

Научно је обрађена и описана са свих значајних аспеката, геоморфолошког, хидролошког, археолошког као и флора и фауна овог природног резервата. Монографија је илустрована изузетно квалитетним фотографским материјалом и скицама самог заштићеног подручја са детаљним описом.

Војислав Плећић, Осладић село у Ваљевској Подгорини некада и сада, самостално издање, Београд, 2002. 220

На основу скромне литературе, прикупљених усмених казивања мештана и свог властитог искуства и знања о селу и житељима, аутор је сачинио ову монографију, настојећи да обухвати све значајне карактеристике и аспекте. У уводним поглављима дате су природне одлике и подаци о настанку села, пореклу фамилија, границе села, саобраћајнице, хидрографија, засеоци и састав и размештај домаћинства. У средишњем делу књиге презентују се подаци о привредном, просветном, културном, верском, обичајном и другим облицима друштвеног живота у прошлости. Посебну пажњу аутор посвећује опису народних обичаја као и облицима привређивања, начину припремања хране, домаћој радиности, начину одевања и народној ношњи, дечјим играма и одржавању хигијене у породици. На крају приложено је неколико анегдота из живота мештана и списак мештана који сада живе у Осладићу са освртом на судбину села после Другог светског рата са аспекта поражавајуће политике вођене у пољопривреди. Монографија је илустрована великим бројем фотографија из живота села.

Драгослав Циле Марјановић, Опрости им, сине, Партенон, Београд, 2001. 306

Мемоарски спис у којем аутор аутентично износи своја сећања на проживљене догађаје, свој младалачки патриотски занос и учешће у Равногорском покрету, монтирано суђење од стране комунистичких власти, робијање и коначну моралну рехабилитацију, признањем лажних сведока и њиховим покајањем. Узбудљиво штиво које веродостојно сведочи о једној људској драми коју је могло да изрежира време тешких моралних ломова и друштвених превирања а кроз коју се читава судбина једног народа, његових подела, изневерених нада и отрежњења.

Жарко Јовановић, Ваљево под окупацијом 1941-1944, Институт за новију историју Србије, Београд 2001, 286.

Књига је тематски посвећена осветљавању прилика и збивања у граду за време окупације у Другом светском рату. На основу обављене литературе и расположиве архивске грађе као и сећања живих учесника аутор настоји да прикаже одвијање целокупног друштвеног живота у Ваљеву од првих дана окупације до ослобођења и успостављања нове власти. Књига је сачињена из: Увода у којем аутор даје кратак преглед историје Ваљева до окупације 1941. године и седам тематско-хронолошких поглавља; Окупација, Пролеће и лето прве ратне године, Ваљевска јесен 1941, Свакодневница и рат – Друштвени живот Ваљева 1942, Трећа ратна година, Уморни град, Ослобођење.

Разгледнице старог Ваљева, приредио Милојко Марјановић, самостално ауторско издање, 2002, стр. 60

Упорним прикупљањем и вештим избором разгледница са подацима о години издавања, издавачу и објектима на разгледници, уз прикладан предговор Здравка Ранковића, кроз фотографију као најуверљивији докуменат представљено је Ваљево у прошлости од појаве првих разгледница почетком 20. века.

Живорад Жика Јевтић, Село Јасеница, самостално издање, Ваљево, 2001, 384 стр.

Монографија о сеоском приградском насељу, његовим житељима, пореклу, демографским и укупним променама које прате ово сеоско насеље у последња два века докле досежу сачувани писани извори. Аутор је темељно истражио постојећу архивску грађу која му је била доступна као и објављену литературу која о овом подручју и кроз седам поглавља даје пластичну представу о животу села и његових житеља у прошлости и садашњости, пружајући читаоцу обиље података, од природних карактеристика подручја, постанка насеља и промена у свим областима друштвеног живота. У посебном поглављу аутор је презентирао родослове свих фамилија које су у живеле у прошлости или сада настајују и обитавају у овом селу надомак Ваљева.

Момчило Исић, Почетак рада основне школе у Памбуковици, Основна школа Памбуковица, 2002. 96

Публикација урађена на основу архивске грађе пронађене накнадним истраживањем грађе Министарства просвете Краљевине Србије с краја 19 века, после објављивања летописа „Сто година основне школе у Памбуковици“, групе аутора а поводом стогодишњице од оснивања школе. Одлука надлежних државних органа о оснивању основне школе у тамнавском селу Памбуковици са списковима ученика првих неколико генерација ученика, шематизмом учитеља и факсимилима других докумената од значаја за почетак рада школе у прилогу ове публикације, употпуњују празнине у раније објављеном летопису поводом стогодишњице школе.

Томислав Тома Бајић, Основна школа у Јабучју (1842-2002), самостално издање, Јабучје 2002.

Монографија једне од најстаријих основних школа у Србији у колубарском селу Јабучју, настала на основу сачуване архивске грађе, личним напором једног од њених познатијих ђака који се афирмисао као естрадни уметник а успешно опробао као хроничар, чиме се на најбољи начин одужио завичају и својој матичној школи у којој је стекао почетну писменост. После кратког увода са подацима о писмености и писменим појединцима из ове средине пре оснивања школе у Јабучју, аутор представља кратки историјат школе од оснивања до данашњих дана, презентујући спискове просветних радника који су радили у овој школи са кратким биографијама као и евиденције ученика, полазника аналфабетских курсева, службеника и помоћног особља. Монографија је илустрована фотографијама зграда у којима је школа радила, просветних радника које је аутор успео да прибави као и избором занимљивих факсимила документа и извода из сачуване школске архиве. Монографија је посвећена 160-годишњици постојања школе у Јабучју.

Милорад Белић, Четници Драже Михаиловића у грађанском рату у Србији 1941-1945, самостално ауторско издање, Ваљево 2001. 140

Аутор књиге историчар по образовању, учинио је озбиљан интелектуални напор, да на основу расположиве архивске грађе и обимне објављене литературе различите провенијенције, прикаже грађански рат у Србији и улогу Југословенске војске у отаџбини односно Четничког покрета Драже Михаиловића. Кроз четрнаест поглавља аутор излаже збивања у грађанском рату уз навођење чињеница и документа који дају другачију слику, битно различиту од оне коју су стварали победници, ослобађајући је једностраног виђења и тумачења, посебно улоге Четничког покрета Драже Михаиловића и епилога који је уследио после његовог завршетка. Трагичне последице грађанског рата по српски народ и узбудљива животна прича о судбини ауторовог деде, дата у прилогу књиге, упућују недвосмислену поруку о бесмислу искључивости идеолошких подела у бићу српског народа и његовим поражавајућим последицама.

Павле Ј. Ђурић, Мојих осам деценија 1890–1970, самостално издање, Ваљево, 2001.

290

Мемоарске записе једног сељака, ратника и актера драматичних збивања на овим просторима током двадесетог века, све до краја његовог живота. Рукописе је од заборавата отргла његова ћерка Милена Стојановић и уз редакторску улогу Велибора Берка Савића и припрему за штампу коју је урадила ваљевска издавачка организација Интелекта, штампано је ово интересантно и узбудљиво казивање о људима и догађајима, после више од три деценије од смрти аутора записа. Посебна вредност ове књиге је како у поговору истиче њен редактор у томе, „што је она у исто време хроника села Забрдице и животопис њеног аутора“. Кроз девет поглавља изложена су сећања једног самоуког сељака на бурна и трагична збивања кроз која је и сам пролазио, почев од Балканских ратова, преко Првог и Другог светског рата, међуратног и послератног раздобља, од којих је свако доносило сопствену драматику.

Милан Васић, Мајиновић – хроника села, самостално издање, Београд, 2002. 361

Вишегодишње темељно истраживање архивских извора, тефтера, објављених података о пописима становништва, матичних књига рођених, венчаних и умрлих и солидно проучена литература, уз дуготрајан и стрпљив рад на теренском истраживању, омогућили су аутору да сачини и објави илустрацијама и картографским материјалом богато опремљену хронику свог родног места. Кроз шест поглавља аутор излаже систематично податке о селу и његовим становницима од времена његовог настанка до данас. Географске карактеристике подручја у којем је смештено село, порекло становништва и његова миграциона и демографска кретања, обичаји и веровања, фолклор, учешће у устанцима и ратовима са родословима фамилија и хронологијом најзначајнијих догађаја, презентовани систематично дају вишеслојну слику о овом селу од његовог настанака до данашњих дана.

Градско веће општине града Ваљева 1941–1944 – зборник грађе, приредио др Жарко Јовановић, Институт за новију историју Србије, Београд, 2002. 288.

Записници са седница Градског већа општине Ваљево из периода немачке окупације, иако непотпуни пружају увид у рад овог органа власти у условима окупације. Кратак увод и предговор уз неопходне коментаре приређивача упућују читаоца овог зборника у обнављање рада Градског већа у условима окупације. Из садржаја записника са седница овог органа управе се јасно види са којим проблемима је суочен, од организовања исхране и огрева грађана преко помоћи социјално најсиромашнијим до нужне сарадње са окупационим властима о питањима која ратне прилике и активност појединих оружаних

формација намећу. Основни подаци о градским већницима и њиховој улози у раду одбора и дисциплинског суда, садржани су у записницима који су у оригиналу презентовани читаоцу. Приређивањем овог зборника грађе као својеврсног сведочанства о приликама у окупираном Ваљево за време Другог светског рата, посебно о функционисању обновљених органа власти, њиховим протагонистима и проблемима са којима се суочавају, чиме се омогућава реалнија представа о друштвеним, економским, политичким и другим аспектима живота у окупираном граду.

160 година школе у Пецкој, група аутора, Основна школа „Чеда Милосављевић“

Пецка, 2001. 347

Монографија приређена поводом јубилеја једне од најстаријих школа у Азбуковици и ондашњој Кнежевини Србији. Хронолошко-тематски изложена материја о историјату школе од њеног првог оснивања до данас, стрпљивим и прегалачким истраживањем сачуване архивске грађе и објављене литературе од стране приређивача, даје целовиту и разубуђену представу о свим битним чињеницама везаним за рад и развој школе у Пецкој и истуреним одељењима. Посебна пажња је посвећена, изградњи школске зграде, набавци учила и опреме, просветним радницима и ученицима који су оставили најупечатљивији траг у различитим периодима и друштвеним приликама у прошлости. Монографија је богато илустрована и технички солидно опремљена, како доликује књизи која говори о богатој прошлости школе и варошице у којој обавља своју просветну мисију.

Анђелка Видаковић Цвркотић, Трагом незаборавља, ОШ „Жикица Јовановић Шпанац“ Ваљево, 2001. 77

Сведочанство о педесет плодних година рада школе, настало инвентивним избором саговорника, међу бившим професорима и ученицима који су начинили успешне каријере у разним областима науке, уметности и стручног рада. Сећања на године проведене у овој школи и граду, са различитим индивидуалним искуством о доживљајем али у нечему јединственом, испричана је аутентична и својеврсна историја школе, генерација њених ђака и просветара, која се дубоко доживљава и урезује у памћење.

Милисав Петровић, Младен Влајковић, Совљак у Тамнави, Уб, Далекс, 2001. 195,

Монографија о тамнавском селу, настала истраживањем необјављених извора и литературе о овом подручју као и непосредним теренским истраживањем аутора. Кроз четири хронолошко – тематска поглавља изложена је прошлост села од првих трагова насеља, преко насељавања српског живља и његове драматичне борбе да опстане и остане на овим просторима, под вишевековним турским ропством, учешћем у обнови српске државе и ратове кроз које је прошла за очување самосталности са жртвама које су у тој борби поднели и житељи овог села. Највећи део монографије посвећен је прошлости села после Другог светског рата у којем се кроз три поглавља слојевито описују промене у друштвеном животу, посебно демографске прилике и промене у породичном животу, структури и занимању становништва, на основу пописних података. У последњем поглављу приложени су спискови учесника ослободилачких ратова и погинулих ратника и бораца из Совљака.

Милутин Јовановић Ђока, Сто година лова у Тамнави 1898-1998,

Ловачко удружење „Тамнава“ – Уб, 1998. 112

Обиље прикупљене архивске грађе и усмених казивања, вешто срочених и богато илустрованих, представљају стогодишње организовано деловање ловачког удружења у Тамнави, једно од најстаријих у Србији.

Радомир П. Милошевић, Покров Пресвете Богородице – црква у Белановици, СПЦ општина Белановица, 2000. 118

Историја Храма Покрова Пресвете Богородице у Белановици изложена је на основу темељно проучене литературе и сачуваних архивских извора. Аутор износи податке о најстаријим православним храмовима о којима постоје писани трагови а који су постојали и деловали на овом подручју, почев од 1289. године, када је забележено постојање храма Св. Архангела Гаврила на подручју садашњег атара села Шутци, преко цркве у Калењевцима до садашње Покрова Пресвете Богородице у Белановици. Аутор настоји да реконструише прошлост овога храма, приказујући све значајне податке у његовој вишевековној историји.

Србољуб Стаменковић, Живан Грујичић, Насеља општине Осечина, Географски факултет Универзитета у Београду и Општинска организација истраживача Осечина, Београд – Осечина, 2002. 50

Кратка студија научно – енциклопедијског карактера у којој су изложене основне одлике насеља и становништва на територији садашње општине Осечина. Сва насељена места су посебно обрађена са географског, антропо-географског, историјског и демографског аспекта нарочито, уз коришћење података из статистичких пописа становништва и домаћинства и њиховог упоредног приказивања, што омогућава праћење промена и трендова.

Живан Грујичић, Живот и смрт Миленка Павловића pilota-пуковника, Народна библиотека Осечина, Осечина 2001, 135.

Књига посвећена животу, часној професионалној каријери и херојској погибији pilota у НАТО бомбардовању Ваљева 4 маја 1999. Поред детаљних биографских података о његовом животу и развојном путу током школовања, служења у РВ и ПВО Војске Југославије, представљања његове породице, живо су описани догађаји који су пратили херојску смрт приликом одбране Ваљева од насртаја НАТО бомбардера. У прилогу су дата реакција, колега, пријатеља и медија на погибију pilota – хероја и спомен обележја подигнута у Ваљеву и његовој родној Подгорини у знак сећања и признања. Књига је богато илустрована фотографијама и факсимилима документа.

Живан Грујичић, Летопис – Културно-уметнички аматеризам у Осечини, Народна библиотека Осечина, 1998, 75

Прошлост културно-уметничког аматеризма у Осечини темељно је истражена и на основу сачуваних извора, објављене литературе и усмених казивања прегледаоца у овој области културног живота и уз обиље података о његовом истрајавању, неговању и развоју у овој варошици Ваљевске Подгорине, живописно је представљен у овом Летопису. Генерације аматера делатника у

различитима облицима културно – уметничког стваралаштва, од фолклора до драме овековечене су у овом богато илустрованом Летопису.

55 година Слоге Ваљево, група аутора, ДУП Слога Ваљево, 2002. 32

Публикација издата поводом 55 година постојања и рада водећег угости-тељског предузећа у Ваљево, које је носилац развоја ове делатности у општини, после Другог светског рата. Забележени су сви значајни моменти у развоју предузећа, промене у организационом, стручном и сваком другом погледу са подацима о објектима и радницима који су обављали делатност и управљачким структурама. На крају су представљени садашњи угости-тељски капацитети и понуда угости-тељских и туристичких услуга са представљањем запослених у свим службама и угости-тељским објектима.

Миодраг Ђукановић, Ђукановићи са Варде, самостално ауторско издање, Београд, 2002. 180

На основу темељно истражених извора и обимне литературе као и прикупљених усмених казивања, аутор је презентовао родослов предака фамилије чији је потомак. Поред родослова који досеже до почетка 17. века, дати су подаци о досељавању у ове крајеве, пореклу становништва, његовом стационарању и опстајању у Варди. Посебну пажњу аутор посвећује опису породичне славе, учешћу ратовима садашњим породицама Ђукановић и подацима о садашњем месту становања.

Светлана Пејић, Манастир Пустиња, монографија, Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе „Ваљево“, Београд 2002. 216

Аутор је на научно утемељен начин, користећи објављену литературу и на основу сопствених истраживања представила, историју, архитектуру, зидно сликарство и иконе манастира Пустиња. У првој целовитој монографији о овом манастиру вешто су обједињена сва ранија знања о манастиру од првих забележених помена, хронолошко-тематски изложена, дају заокружену представу о једном од највреднијих манастира не само у ваљевском крају. На крају аутор у посебном поглављу утврђује место Пустиње међу црквама исте епохе. Монографија је солидно илустрована, скицама, плановима спољашње и унутрашње архитектуре и квалитетним фотографијама икона са библиографијом, каталогом живописа и општим регистром у прилогу, што читаоцу пружа целовиту и садржајну представу о свим значајним аспектима овог сакралног објекта и културно-историјског споменика.

Здравко Ранковић, Ваљевски крај у 20. веку – хронологија, ИП Колубара Ваљево, Ваљево 2002. 378

Хронологија најважнијих догађаја у Ваљевском крају, проткана одабраним кратким прозним и поетским текстовима, богато илустрована прикладним фотографским материјалом и факсимилима докумената, упечатљиво одсликава токове друштвеног живота града и његове околине током протеклог столећа.

На почетним страницама изложен је кратак хронолошки преглед значајних догађаја 19 века у Ваљевском крају, док је на крају презентиран попис нај-

важнијих књига о прошлости Ваљевског краја у 20 веку. На последњим страницама ове корисне публикације дат је регистар личних имена која се помињу у књизи, што читаоцу увелико олакшава њено коришћење.